

Лисенко Алла Миколаївна,
*к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування,
Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький, Україна*

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ МІКРОПІДПРИЄМСТВА ТА МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (у редакції від 01.07.2021 р.), фінансова звітність – це «звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [3]. Метою її складання є надання користувачам повної, неупередженої й правдивої інформації про фінансовий стан та результати фінансово-господарської діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень.

У процесі формування фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності суб'єкти господарювання-юридичні особи усіх форм власності (крім бюджетних установ та банків) керуються нормами Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердженого наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013 р. (у редакції від 10.08.2021 р.) [1].

Водночас, для мікропідприємств та малих підприємств, які визнані такими у відповідності з пунктом 2 статті 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (у редакції від 01.07.2021 р.), встановлена скорочена за показниками фінансова звітність, форми та порядок складання якої регламентуються Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 25 «Спрощена фінансова звітність», затвердженим наказом Міністерства фінансів України №39 від 25.02.2000 р. (у редакції наказу Міністерства фінансів України №25 від 24.01.2011 р. (редакція від 10.08.2021 р.)) [2].

При цьому малі підприємства та мікропідприємства самостійно визначають доцільність складання фінансової звітності за формами, наведеними в НП(С)БО 25: «Баланс» (форма № 1-м (для малого підприємства), форма № 1-мс (для мікропідприємства)) та «Звіт про фінансові результати» (форма № 2-м (для малого підприємства), форма № 2-мс (для мікропідприємства)).

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (у редакції від 01.07.2021 р.) встановлено, що до мікропідприємств належать підприємства, показники яких на дату формування річної фінансової звітності за рік, що передуює звітному, повинні відповідати як мінімум двом з таких критеріїв: балансова вартість активів – до 350 тис. євро, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до

700 тис. євро, середня чисельність працівників – до 10 осіб. Малими вважаються підприємства, які не відповідають критеріям, встановленим для мікропідприємств, та показники яких на дату формування річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають як мінімум двом з таких критеріїв: балансова вартість активів – до 4 млн. євро, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 млн. євро, середня чисельність працівників – до 50 осіб [3].

Малі підприємства відображають у формі № 1-м наступні складові:

- необоротні активи (розділ I активу балансу);
- оборотні активи (розділ II активу балансу);
- необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (розділ III активу балансу);
- власний капітал (розділ I пасиву балансу);
- довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення (розділ II пасиву балансу);
- поточні зобов'язання (розділ III пасиву балансу);
- зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (розділ IV пасиву балансу).

Мікропідприємства відображають у формі № 1-мс такі складові:

- необоротні активи (розділ I активу балансу);
- оборотні активи (розділ II активу балансу);
- власний капітал (розділ I пасиву балансу);
- довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення (розділ II пасиву балансу);
- поточні зобов'язання (розділ III пасиву балансу).

У процесі проведення аналізу вивчається динаміка та структура складових активів та пасивів балансу, визначається обсяг оборотного (робочого) капіталу, розраховуються показники координації, найбільш важливим у сукупності яких є співвідношення власних й прирівняних до них коштів до залучених.

Одночасно застосовуються стандартні підходи у визначенні показників управління активами, ліквідності балансу та при оцінці платоспроможності підприємства. Зокрема, при аналізі платоспроможності досліджують динаміку змін за наступними основними показниками: коефіцієнт грошової платоспроможності (співвідношення коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій до обсягу поточних зобов'язань); коефіцієнт покриття (співвідношення оборотних активів та поточних зобов'язань); коефіцієнт ліквідної платоспроможності (співвідношення оборотних активів до обсягу довгострокових та поточних зобов'язань); коефіцієнт критичної ліквідності (співвідношення оборотних активів за вирахуванням запасів до обсягу поточних зобов'язань).

Важливим критерієм в оцінюванні фінансової стійкості малого підприємства є коефіцієнт автономії (співвідношення власних коштів до валюти балансу).

При проведенні аналізу фінансового стану слід звернути увагу як на

динаміку змін показників, так і на їх відповідність встановленим нормативним значенням.

Водночас слід враховувати, що форми №2-м та 2-мс включають більш скорочений набір показників, порівняно з формою № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», складеною за НП(С)БО 1. Зокрема, у формі № 2-м відображаються наступні укрупнені складові:

- разом доходи (у тому числі: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи та інші доходи);
- разом витрати (у тому числі: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні витрати, інші витрати);
- чистий прибуток (збиток) (як різниця між фінансовим результатом до оподаткування та сумою податку на прибуток).

У формі № 2-мс відображаються такі складові:

- разом доходи (у тому числі: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші доходи);
- разом витрати (у тому числі: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), інші витрати);
- чистий прибуток (збиток) (як різниця між фінансовим результатом до оподаткування та сумою податку на прибуток, скоригована на витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування).

У процесі аналізу необхідно дослідити динаміку, склад та структуру доходів і витрат, а також динаміку фінансових результатів, розрахувати основні показники рентабельності діяльності малого підприємства та оцінити динаміку їх змін. З використанням балансового способу доцільно провести факторний аналіз фінансових результатів за декілька послідовних звітних періодів.

Отже, використовуючи фінансову звітність малого підприємства або мікропідприємства у якості важливого джерела інформації, можна провести аналіз фінансового стану суб'єкта господарювання з виокремленням сукупності показників, які дають змогу оцінити склад та структуру активів і пасивів бухгалтерського балансу, показники управління активами, ліквідності балансу, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013 р. (редакція від 10.08.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 27.11.2021).

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : Наказ Міністерства фінансів України №39 від 25.02.2000 р. (у редакції наказу Міністерства фінансів України №25 від 24.01.2011 р. (редакція від 10.08.2021 р.)). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 27.11.2021).

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (редакція від 01.07.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 27.11.2021).